Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2025. gada 5. jūnijā [1]

**Lieta C-543/23 [*Gnattai*]** [i]

**AR**
**pret**
***Ministero dell'Istruzione e del Merito,***
**piedaloties:**
***Anief – Associazione Professionale e Sindacale***

(*Tribunale Civile di Padova* (Padujas Civillietu tiesa, Itālija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Sociālā politika – Direktīva 1999/70/EK – *UNICE*, *CEEP* un EAK noslēgtais pamatnolīgums par darbu uz noteiktu laiku – 4. klauzulas 1. punkts – Jēdzieni "darba tiesiskās attiecības uz noteiktu laiku" un "darba nosacījumi" – Publiskais sektors – Skolotāji – Darbs uz noteiktu laiku pielīdzinātajās skolās – Pieņemšana darbā civildienestā uz noteiktu laiku, pamatojoties uz darbā pieņemšanas procedūru, kas balstīta uz kvalifikāciju apliecinošiem dokumentiem – Darba stāža noteikšana – Klasificēšana atalgojuma kategorijā – Valsts noteikums, saskaņā ar kuru netiek ņemti vērā iepriekšējie darba laikposmi pielīdzinātajās skolās – Dažādi darba devēji – Atšķirīga attieksme – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20. un 21. pants

## I. Ievads

1. Izskatāmais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 1999. gada 18. martā noslēgtā pamatnolīguma par darbu uz noteiktu laiku (turpmāk tekstā – "pamatnolīgums"), kas pievienots Padomes Direktīvai 1999/70/EK (1999. gada 28. jūnijs) par *UNICE*, *CEEP* un EAK pamatnolīgumu par darbu uz noteiktu laiku [2], 4. klauzulu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 20. un 21. pantu.

[1] Oriģinālvaloda – vācu.

[i] Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

[2] OV 1999, L 175, 43. lpp.

2. Tādējādi judikatūrā atkārtoti tiek izvirzīts jautājums par atšķirīgu attieksmi pret iepriekš *uz noteiktu laiku* nodarbinātiem skolotājiem, kad viņi tiek iecelti amatā vai pieņemti darbā Itālijas valsts skolās, salīdzinājumā ar skolotājiem, kuri tur ir nodarbināti *uz nenoteiktu laiku*[3].

3. Pamatlietā runa ir par to, vai darba laikposmi, ko saskaņā ar darba līgumiem uz noteiktu laiku prasītājs ir nostrādājis privātās, tā dēvētajās pielīdzinātajās skolās (*scuole paritarie*), kuras saskaņā ar likumu būtībā ir pielīdzinātas valsts skolām, ir jāņem vērā pēc viņa pieņemšanas darbā (uz nenoteiktu laiku) valsts skolā, nosakot darba stāžu un tādējādi atalgojuma kategoriju.

4. Itālijas tiesībās ir skaidri paredzēts, ka, pieņemot darbā valsts skolā, nosakot darba stāžu un atalgojuma kategoriju, ir jāņem vērā darba laikposmi, kas nostrādāti konkrētās skolās, tostarp nevalstiskās skolās. Tomēr tas neattiecas uz iepriekšējiem darba laikposmiem pielīdzinātajās skolās. Turpretim Itālijas tiesībās ir atzīts valsts un pielīdzinātajās skolās veiktā darba līdzvērtīgums strīdīgajā laikposmā. Iesniedzējtiesas skatījumā abu salīdzināmo kategoriju skolotājiem ir vienādi uzdevumi, vienādi profesionālie pienākumi, un viņiem ir jāpiemīt vienādām profesionālajām, pedagoģiskajām, metodoloģiski-didaktiskajām, organizatoriski-sociālajām un pētniecības prasmēm.

5. Tas ir pamudinājis iesniedzējtiesu uzdot Tiesai jautājumu, vai attiecīgā diferencēšana – ko *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa, Itālija) un *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa, Itālija) ir atzinušas par likumīgu un konstitucionālu – saskaņā ar piemērojamām Itālijas tiesību normām ir saderīga ar pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktu un Hartas 20. pantu un 21. panta 1. punktu.

6. Šajā lietā galvenokārt rodas jautājums, vai vispār ir piemērojams pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkts kopsakarā ar tā 3. klauzulas 1. un 2. punktu. Pirmkārt, tas ir atkarīgs no tā, vai par atšķirīgu attieksmi minēto normu izpratnē var runāt arī tad, ja salīdzināmos skolotājus nodarbina vai nodarbināja dažādi darba devēji vai darba devēji civildienesta jomā un saskaņā ar dažādiem (privāttiesību vai publisko tiesību) noteikumiem. Otrkārt, šādu atšķirīgu attieksmi varētu izslēgt, ja iepriekšējo darba laikposmu neatzīšana ir pamatota ar likumā noteiktu kārtību, kas vienlīdz ietekmē *visus* iepriekš (uz noteiktu vai nenoteiktu laiku) nodarbinātos darba ņēmējus pielīdzinātajās skolās. Ja pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkts nav piemērojams, tālāk ir jāpārbauda, vai ir piemērojams Hartas 20. pants un 21. panta 1. punkts[4], vai pastāv atšķirīga attieksme saskaņā ar tajos paredzētajiem vispārīgajiem kritērijiem un, ja atbilde ir apstiprinoša, vai tai ir objektīvs pamats. Šajā kontekstā ir jānoskaidro atbilstīgās salīdzināmās kategorijas, lai noteiktu, vai attiecīgie skolotāji ir vai bija vismaz salīdzināmā situācijā. Tāpēc Tiesai ir iespēja šajā ziņā precizēt savu līdzšinējo judikatūru.

[3] Skat. jau spriedumus, 2024. gada 17. oktobris, *Ministero dell'Istruzione e del Merito* un *INPS* (C-322/23, EU:C:2024:900), 2023. gada 30. novembris, *Ministero dell'Istruzione* un *INPS* (C-270/22, EU:C:2023:933), un 2018. gada 20. septembris, *Motter* (C-466/17, EU:C:2018:758), kuros Tiesa ir atzinusi, ka atšķirīgā attieksme pret skolotājiem, kas nodarbināti uz noteiktu laiku, nosakot darba stāžu, kas bija balstīta uz citām šajā lietā strīdīgā tiesiskā regulējuma normām, ir pretrunā Savienības tiesībām.

[4] Šajā ziņā noraidošais spriedums, 2020. gada 22. janvāris, *Baldonedo Martín* (C-177/18, EU:C:2020:26, 56. un nākamie punkti), jo nav izpildīti jēdziena "Savienības tiesību aktu īstenošana" nosacījumi Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē.

## II. Atbilstošās tiesību normas

### *A. Savienības tiesības*

7. Direktīvas 1999/70 14. apsvērumā ir teikts:

"Parakstītājas puses vēlējās noslēgt pamatnolīgumu par darbu uz noteiktu laiku, izvirzot vispārējos principus un obligātās prasības uz noteiktu laiku slēgtiem darba līgumiem un darba attiecībām; tās izrādījušas vēlmi uzlabot terminētās nodarbinātības kvalitāti, nodrošinot to, ka tiek ievērots diskriminācijas aizlieguma princips, un iedibināt kārtību, lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu, kas rodas, izmantojot tiesiski pārmantojamus uz noteiktu laiku slēgtus darba līgumus un darba attiecības."

8. Pamatnolīguma preambulas trešā daļa ir izteikta šādā redakcijā:

"Šis nolīgums nosaka vispārīgos principus un obligātās prasības darbam uz noteiktu laiku, atzīstot, ka pilnīgai to piemērošanai ir jāņem vērā īpaši nacionāli, sektoru un sezonas apstākļi. Tas ataino darba devēju un darba ņēmēju vēlmi radīt vispārēju kārtību, kas nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi noteikta laika darba ņēmējiem, aizsargājot viņus pret diskrimināciju, un to, ka darba līgumus, kas slēgti uz noteiktu laiku, izmanto, pamatojoties uz noteikumiem, kas būtu pieņemami darba devējiem un darba ņēmējiem."

9. Pamatnolīguma 1. klauzulā ir noteikts:

"Šā pamatnolīguma mērķis ir:

a) uzlabot noteikta darba laika darba kvalitāti, nodrošinot diskriminācijas aizlieguma principa ievērošanu;

b) radīt kārtību, lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu, kas rodas, piemērojot uz noteiktu laiku slēgtu darba līgumu vai attiecību tiesisko pārmantojamību."

10. Pamatnolīguma 2. klauzulas 1. punktā ir paredzēts:

"Šo nolīgumu piemēro noteikta laika darba ņēmējiem, kuriem ir darba līgums vai darba attiecības saskaņā ar likumiem, kolektīvajiem līgumiem vai praksi katrā dalībvalstī."

11. Pamatnolīguma 3. klauzulā ir noteikts:

"1. Šajā nolīgumā jēdziens "noteikt[a] laika darba ņēmējs" ir persona, kurai ir darba līgums vai darba attiecības, ko savā starpā tieši noslēdzis darba devējs un darba ņēmējs, kur darba līguma vai darba attiecību izbeigšanu nosaka tādi objektīvi apstākļi kā noteikta termiņa iestāšanās, konkrēta uzdevuma izpilde vai konkrēta gadījuma iestāšanās.

2. Šajā nolīgumā jēdziens "salīdzināmais pastāvīgais darba ņēmējs" ir darba ņēmējs, kam tajā pašā uzņēmumā ir darba attiecības vai darba līgums uz nenoteiktu laiku un kas nodarbināts tajā pašā vai līdzīgā profesijā, pienācīgi ņemot vērā kvalifikācijas/iemaņas.

Ja tajā pašā uzņēmumā nav salīdzināmā pastāvīgā darba ņēmēja, salīdzināšanu izdara, atsaucoties uz piemērojamo kolektīvo līgumu vai, ja nav piemērojama kolektīvā līguma, saskaņā ar valsts tiesību aktiem, kolektīvajiem līgumiem vai praksi."

12. Pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktā ir noteikts:

"Darba nosacījumi, ko piemēro noteikta laika darba ņēmējiem, neskatoties uz to, ka ar viņiem slēgts līgums vai darba attiecības uz noteiktu termiņu, nav mazāk izdevīgi par tiem, ko piemēro salīdzināmiem pastāvīgajiem darba ņēmējiem, ja vien atšķirīgiem nosacījumiem nav objektīva pamata."

### *B. Itālijas tiesības*

13. 1994. gada 16. aprīļa *Decreto legislativo Nr. 297 – Approvazione del testo unico delle disposizioni legislative vigenti in materia di istruzione, relative alle scuole di ogni ordine e grado* (Leģislatīvais dekrēts Nr. 297, ar ko apstiprina vienotu piemērojamo tiesību normu tekstu attiecībā uz pedagoģisko darbību un visu veidu un līmeņu skolām; turpmāk tekstā – "Leģislatīvais dekrēts Nr. 297/94")[5] 485. pantā ir paredzēts:

"1. Vidusskolu un mākslas skolu pedagoģiskajam personālam pakalpojumi, kurus šis personāls ārštata pedagoga statusā sniedzis iepriekš minētajās valsts skolās un akreditētajās skolās, tostarp ārvalstīs, juridiskiem un ekonomiskiem mērķiem tiek atzīti par štata pedagoga statusā sniegtiem pakalpojumiem, ņemot tos vērā pilnībā par pirmajiem četriem gadiem un par divām trešdaļām par iespējami atlikušo laika posmu, kā arī – tikai ekonomiskiem mērķiem – par atlikušo trešdaļu. No minētās atzīšanas izrietošās ekonomiskās tiesības tiek saglabātas un ņemtas vērā visās nākamajās atalgojuma pakāpēs pēc tās, kas piešķirta atzīšanas dienā.

2. Tādiem pašiem mērķiem un tādā pašā apjomā, kā minēts 1. punktā, šajā pašā punktā minētajam personālam tiek atzīti pakalpojumi, kas sniegti valsts meiteņu internātskolās un štata un ārštata pamatizglītības pedagoga statusā – valsts pamatskolās vai licencētajās skolās, tostarp iepriekš minētajās internātskolās un skolās ārvalstīs, kā arī tautas skolās, subsidētajās skolās vai palīgskolās.

3. Pamatskolu pedagoģiskajam personālam tādiem pašiem mērķiem un tādās pašās robežās, kā noteikts 1. punktā, tiek atzīti ārštata pedagoga statusā sniegtie pakalpojumi valsts pamatskolās vai valsts meiteņu internātskolās, vai licencētajās skolās, valsts un akreditētajās vidusskolās un mākslas skolās, tautas skolās, subsidētajās skolās vai palīgskolās, kā arī pakalpojumi, kas sniegti štata un ārštata pedagoga statusā valsts vai pašvaldību pirmsskolas iestādēs."

14. 2000. gada 10. marta *Legge n. 62 – Norme per la parità scolastica e disposizioni sul diritto allo studio e all'istruzione* (Likums Nr. 62 par noteikumiem attiecībā uz vienlīdzību skolas izglītības jomā un tiesībām studēt un izglītoties; turpmāk tekstā – "Likums Nr. 62/2000")[6] 1. pantā ir noteikts:

"1. Neskarot Konstitūcijas 33. panta 2. punkta noteikumus, valsts izglītības sistēmu veido valsts skolas un pielīdzinātās privātās un pašvaldību skolas. Republika ir izvirzījusi prioritāru mērķi

[5] *GURI* Nr. 115, 1994. gada 19. maijs, *Supplemento ordinario* Nr. 79.

[6] *GURI* Nr. 67, 2000. gada 21. marts.

paplašināt izglītības piedāvājumu un vispārināt atbilstošo pieprasījumu pēc mūžizglītības, sākot no bērnības.

2. Pielīdzinātās skolas visiem spēkā esošā tiesiskā regulējuma mērķiem, it īpaši attiecībā uz atļauju izsniegt izglītības dokumentus ar juridisku spēku, ir nevalstiskas izglītības iestādes, tostarp pašvaldību izglītības iestādes, kas, sākot no pirmsskolas izglītības iestādēm, atbilst vispārējam tiesiskajam regulējumam izglītības jomā, ģimeņu izglītības pieprasījumam un 4., 5. un 6. punktā minētajām kvalitātes un efektivitātes prasībām.

3. Pielīdzinātajām privātskolām tiek garantēta neierobežota brīvība kultūras un pedagoģiski-didaktiskās ievirzes ziņā. Ņemot vērā skolas izglītības koncepciju, mācības tiek balstītas uz konstitūcijā nostiprinātajiem brīvības principiem. Tā kā pielīdzinātās skolas sniedz sabiedrisko pakalpojumu, tās uzņem visas personas, kuras piekrīt to izglītības koncepcijai un iesniedz uzņemšanas pieteikumu, tostarp skolēnus un studentus ar īpašām vajadzībām. Izglītības koncepcija var noteikt kultūras vai reliģisko orientāciju. Tomēr ārpusstundu pasākumi, kas paredz vai pieprasa piederību kādai konkrētai ideoloģijai vai reliģiskai konfesijai, skolēniem nav obligāti.

4. Pielīdzinātu skolu statuss tiek piešķirts nevalstiskām skolām, kuras to pieprasa, skaidri apņemas īstenot 2. un 3. punkta noteikumus un atbilst šādām prasībām:

a) tām ir izglītības koncepcija, kura atbilst konstitūcijas principiem, un izglītības programmas plāns, kas atbilst spēkā esošajiem tiesību aktiem un noteikumiem; tās iesniedz izziņu, kurā norādīta persona, kas atbild par administrāciju, un publicē gada pārskatus;

b) tām ir telpas, mēbeles un mācību materiāli, kas ir piemēroti skolas tipam un atbilst spēkā esošajiem tiesību aktiem;

c) skolas koleģiālās struktūras ir izveidotas un darbojas, pamatojoties uz demokrātisku līdzdalību;

d) skola uzņem visus skolēnus, kuru vecāki to pieprasa, ar nosacījumu, ka viņiem ir derīgs izglītības dokuments uzņemšanai klasē, kuru tas vēlas apmeklēt;

e) tās piemēro visus spēkā esošos tiesību aktus par skolēnu ar īpašām vajadzībām vai nelabvēlīgā situācijā nonākušu skolēnu integrāciju.

f) tās organizē pilnīgas izglītības programmas; atsevišķas klases nevar pielīdzināt, izņemot gadījumu, kad tiek ieviestas jaunas pilnīgas izglītības programmas, kas jāsāk ar pirmo klasi;

g) pedagoģiskajam personālam ir kvalifikāciju apliecinošs dokuments;

h) valsts nozares koplīgumiem atbilstoši individuāli darba līgumi ar vadošajiem darbiniekiem un pedagogiem.”

15. 2001. gada 3. jūlija *Decreto-legge n. 255 – Disposizioni urgenti per assicurare l’ordinato avvio dell’anno scolastico 2001/2002* (Dekrētlikums Nr. 255 par steidzamiem noteikumiem, lai nodrošinātu sakārtotu 2001./2002. mācību gada sākumu), kas ar grozījumiem pārveidots par

2001. gada 20. augusta Likumu Nr. 333; turpmāk tekstā – "Dekrētlikums Nr. 255/2001") [7] 2. panta 2. punktā attiecībā uz iekļaušanu vai virzību pastāvīgajos piemērotības sarakstos ir paredzēts:

"Sagatavojot 1. punktā minēto klasifikācijas sarakstu, darbinieki, kas jau ir iekļauti pastāvīgajos sarakstos un kas vēlas atjaunināt savu klasifikāciju, un darbinieki, kuri pirmo reizi piesakās iekļaušanai sarakstā, tiek klasificēti attiecīgajās kategorijās, pamatojoties uz viņu kvalifikāciju, kas novērtēta saskaņā ar [Izglītības ministrijas Dekrēta Nr. 123/2000] A pielikumā pievienotās tabulas noteikumiem. Likumā Nr. 62/2000 minētajās pielīdzinātajās skolās kopš 2000. gada 1. septembra sniegtie izglītības pakalpojumi tiek novērtēti tāpat kā izglītības pakalpojumi, kas sniegti valsts skolās."

16. *Decreto-legge n. 250, convertito con legge 3 febbraio 2006, n. 27* (Dekrētlikums Nr. 250, kas pārveidots par likumu ar 2006. gada 3. februāra Likumu Nr. 27; turpmāk tekstā – "Dekrētlikums Nr. 250/2005") [8] 1.a panta 1. punktā ir noteikts:

"Nevalstiskās skolas vienotu piemērojamo tiesību normu teksta II sadaļas VIII daļas I, II un III nodaļas izpratnē saskaņā ar 1994. gada 16. aprīļa Leģislatīvo dekrētu Nr. 297 ir abas saskaņā ar 2000. gada 10. marta Likumu Nr. 62 atzīto pielīdzināto skolu un nepielīdzināto skolu kategorijas."

## III. Pamatlietas fakti, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

17. Prasītājs strādāja pielīdzinātā skolā saskaņā ar pieciem uz noteiktu laiku noslēgtiem darba līgumiem, sākot no 2002./2003. mācību gada līdz 2007. gada 31. augustam.

18. 2008. gada 1. septembrī *Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca – MIUR* (Izglītības, augstskolu un pētniecības ministrija, Itālija), pašlaik – *Ministero dell'Istruzione e del Merito* (Izglītības un nopelnu ministrija, Itālija; turpmāk tekstā – "ministrija") viņu pieņēma darbā uz nenoteiktu laiku, izmantojot tā dēvētos piemērotības sarakstus. Klasificējot atalgojuma kategorijā, netika atzīti viņa iepriekšējie, pielīdzinātajā skolā nostrādātie darba laikposmi, pamatojumā norādot, ka saskaņā ar Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pantu karjeras atjaunošanai un līdz ar to pirmās atalgojuma kategorijas noteikšanai tiek ņemti vērā tikai pakalpojumi, kas sniegti valsts skolās un privātās licencētajās skolās, akreditētajās skolās, subsidētajās skolās, palīgskolās vai tautas skolās un meiteņu internātskolās.

19. Prasībā par klasificēšanas lēmumu, kas celta iesniedzējtiesā *Tribunale civile di Padova* (Padujas Civillietu tiesa, Itālija), prasītājs – kura prasījumus atbalsta persona, kas iestājusies lietā – arodbiedrība *Anief – Associazione Professionale e Sindacale* (turpmāk tekstā – "*Anief*") – apgalvo, ka šis lēmums nav saderīgs ar pamatnolīguma 4. klauzulu un Hartas 20. un 21. pantu.

20. Viņam esot tiesības prasīt, lai viņa darba stāža aprēķinā tiktu atzīti pakalpojumi, kas sniegti pielīdzinātajā skolā no 2002. līdz 2007. gadam. Kopš 2002. gada septembra privātās skolas un akreditētās skolas Likuma Nr. 62/2000 izpratnē esot apvienotas vienā "pielīdzināto" skolu kategorijā. Likumdevēja skatījumā šīs skolas esot salīdzināmas savā starpā un ar valsts skolām. Tāpēc Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pantā – kurš vēl nav pielāgots – ietvertā atsauce uz "licencētajām skolām" (pamatskolas) un "akreditētajām skolām", kuras tagad ir likvidētas, sniegto pakalpojumu atzīšanu esot jāpiemēro arī skolām, kas tagad tiek dēvētas par "pielīdzinātajām" skolām. Tas tā esot vēl jo vairāk tāpēc, ka ministrijas skatījumā izglītības pakalpojumi

[7] *GURI* Nr. 193, 2001. gada 21. augusts.

[8] *GURI* Nr. 29, 2006. gada 4. februāris.

pielīdzinātajās skolās ir pielīdzināmi noteikta laika darba ņēmēju izglītības pakalpojumiem valsts skolās, lai viņus pieņemtu darbā uz nenoteiktu laiku (bez atklāta konkursa). Turpretim, lai noteiktu viņu atalgojuma pakāpi, uzsākot darbu štata pedagoga statusā, šādus izglītības pakalpojumus ministrija uzskata par pilnīgi nesalīdzināmiem. Tas esot pretrunā arī tam, ka pielīdzinātajā skolā sniegtie pakalpojumi ir vēl kvalificētāki nekā valsts skolu vai citu Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pantā minēto skolu darbinieku sniegtie pakalpojumi. Tas tādēļ, ka, lai pielīdzinātajās skolās varētu mācīt noteikta laika darba ņēmēja statusā, saskaņā ar Likuma Nr. 62/2000 1. panta 4. punktu obligāti ir jābūt pedagoga kvalifikācijai. Savukārt, lai uz noteiktu laiku strādātu valsts skolās vai privātās licencētajās skolās, subsidētajās skolās, palīgskolās vai tautas skolās, pietiekot ar vidusskolas atestātu.

21. Ministrija neapstrīd, ka skolotāju sniegtie pakalpojumi pielīdzinātajās skolās ir līdzvērtīgi pakalpojumiem, kas tiek sniegti tostarp valsts skolās. Tomēr Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pants neesot ticis pielāgots Likumam Nr. 62/2000. Tāpēc klasificēšanā esot iespējams ņemt vērā tikai "licencētajās skolās [..] [un] akreditētajās skolās" nostrādātos darba laikposmus. Tomēr tas neattiecoties uz pakalpojumiem "pielīdzinātajās" skolās, kas tika izveidotas 2000. gadā un kurās tika apvienotas licencētās skolas un akreditētās skolas.

22. Iesniedzējtiesa norāda, ka gan *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa), citastarp spriedumos Nr. 32386/2019, 2019. gada 11. decembris, un Nr. 25226/2020, 2020. gada 10. novembris, gan *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa) spriedumā Nr. 180/2021, 2021. gada 11. februāris, ir apstiprinājušas Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. panta likumību un konstitucionalitāti.

23. *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa) gan esot atzinusi, ka pielīdzinātā skola ir pielīdzināma valsts skolai visos aspektos. Tomēr tā esot atteikusies darba stāža aprēķinā atzīt pakalpojumus, kas tajā sniegti pirms darba uzsākšanas štata pedagoga statusā, saskaņā ar Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pantu. Pamatojumā tā esot norādījusi, ka atšķirīgā darbā pieņemšanas kārtība vien jau parāda attiecīgo skolotāju juridiskā statusa nevienlīdzību [9]. Turklāt neesot saskatāma diskriminācija pamatnolīguma 4. klauzulas izpratnē, "jo salīdzināmība ir jāizslēdz saistībā ar darba attiecībām, kuras noris pie dažādiem darba devējiem un kuras ir pakļautas atšķirīgiem noteikumiem attiecībā uz to nodibināšanu un pārvaldību" [10]. Arī *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa) esot nospriedusi, ka skolotāju darba tiesiskās attiecības attiecīgajās skolās nav pilnībā pielīdzinātas un ka šādas pielīdzināšanas kārtība un apjoms ir jāreglamentē likumdevējam [11].

24. Ņemot vērā šaubas par strīdīgā klasificēšanas lēmuma, kas pamatots ar Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pantu, saderību ar pamatnolīguma 4. klauzulu un Hartas 20. un 21. pantu, *Tribunale civile di Padova* (Padujas Civillietu tiesa) ar 2023. gada 14. augusta lēmumu, kas Tiesas kancelejā saņemts 2023. gada 28. augustā, ir uzdevusi šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Padomes 1999. gada 28. jūnija Direktīvai 1999/70/EK pievienotā 1999. gada 18. martā noslēgtā pamatnolīguma par darbu uz noteiktu laiku 4. klauzulas 1. punkts un spēkā esošo Savienības tiesību vispārējais diskriminācijas aizlieguma princips nodarbinātības nosacījumu jomā, skatot tos kopsakarā ar Hartas 21. pantu, jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pants, kurā tam *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa) (skat. Darba lietu palātas spriedumus

[9] *Cass*. Nr. 32386/2019; *Cass*. Nr. 33137/2019 un *Cass*. Nr. 33134/2019.

[10] *Cass*. Nr. 25226/2020.

[11] *Corte Cost*. Nr. 180/2021.

Nr. 32386/2019, Nr. 33134/2019 un Nr. 33137/2019) piešķirtajā nozīmē ir paredzēts, ka Likumā Nr. 62/2000 minētajās pielīdzinātajās skolās (*scuole paritarie*) uz noteiktu laiku nodarbinātie darbinieki karjeras atjaunošanai tiek vērtēti mazāk labvēlīgi nekā *Ministero dell'Istruzione e del Merito* (Izglītības un nopelnu ministrija) uz nenoteiktu laiku nodarbinātie darbinieki tikai tāpēc, ka viņi nav izturējuši publisku konkursu vai ir veikuši pedagoģisko darbību juridiski atzītā pielīdzinātā skolā, lai gan pielīdzinātās skolās uz noteiktu laiku nodarbinātie skolotāji atrodas situācijā, kas ir salīdzināma ar valsts skolās uz nenoteiktu laiku nodarbināto skolotāju situāciju attiecībā uz darba veidu un apmācības un nodarbinātības apstākļiem, jo viņi veic tādus pašus darba pienākumus un ar tādām pašām disciplinārajām, pedagoģiskajām, metodoloģiski-didaktiskajām, organizatoriski-sociālajām un pētnieciskajām prasmēm, kuras iegūtas, uzkrājot didaktisko pieredzi, kas tajos pašos valsts tiesību aktos tiek atzīta kā identiska pieņemšanai darbā uz nenoteiktu laiku, izmantojot pastāvīgos piemērotības sarakstus, kas tagad ir pakļauti izsmelšanai (skat. Dekrētlikuma Nr. 255/2001 2. panta 2. punktu)?

2) Vai, piemērojot Direktīvu 1999/70, spēkā esošo Savienības tiesību vispārējie vienlīdzības, vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principi attiecībā uz nodarbinātību, kas nostiprināti arī Hartas 20. un 21. pantā, ECPAK 14. pantā (saistībā ar Hartas 52. pantu), 1961. gada 18. oktobrī apstiprinātajā Eiropas Sociālajā hartā, LESD 157. pantā un Direktīvās 2000/43/EK un 2000/78/EK, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu tiesību normu kā Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pants, saskaņā ar kuru, lai noteiktu atalgojumu karjeras atjaunošanas gadījumā, tiek ņemts vērā tikai darba stāžs, pildot mācībspēka pienākumus pašā ministrijā vai arī licencētajās skolās (*scuole parificate*), akreditētajās skolās (*scuole pareggiate*), subsidētajās skolās (*scuole sussidiate*) vai palīgskolās (*scuole sussidiarie*), tautas skolās (*scuole popolari*) un meiteņu internātskolās (*educandanti femminili*), izturoties mazāk labvēlīgi un diskriminējot karjeras atjaunošanā (ko veic pēc pieņemšanas darbā ministrijā ar pastāvīgu līgumu) pielīdzinātajās skolās uz noteiktu laiku nodarbinātos skolotājus, kuriem netiek atzīta papildu atlīdzība saistībā ar darba stāžu, kas turpretim tiek izmaksāta valsts skolu, pašvaldību skolu, licencēto skolu, akreditēto skolu, subsidēto skolu vai palīgskolu, tautas skolu un meiteņu internātskolu uz noteiktu laiku nodarbinātajiem skolotājiem, kuri atrodas salīdzināmā situācijā ar pielīdzināto skolu skolotājiem attiecībā uz darba veidu, funkcijām, pakalpojumiem un profesionālajiem pienākumiem, kā arī ar pielīdzināto skolu skolotājiem, kas minēti Likumā Nr. 62/2000, attiecībā uz apmācības un nodarbinātības nosacījumiem, jo viņi veic tādus pašus uzdevumus un, uzkrājot pedagoģisko pieredzi, iegūst tādas pašas disciplinārās, pedagoģiskās, metodiski–didaktiskās, organizatoriski–sociālās un pētniecības prasmes kā pielīdzināto skolu skolotāji?

3) Vai Direktīvai 1999/70 pievienotā 1999. gada 18. martā noslēgtā pamatnolīguma par darbu uz noteiktu laiku 4. klauzulas 1. punktā minētais jēdziens "salīdzināms pastāvīgs darba ņēmējs" un pašreiz spēkā esošo Savienības tiesību vispārējie vienlīdzības, vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principi nodarbinātības jomā, kas nostiprināti Hartas 20. un 21. pantā, ir jāinterpretē tādējādi, ka saistībā ar darba stāža piemaksu atzīšanu pielīdzinātajās skolās uz noteiktu laiku nodarbināto darbinieku darba pieredze ir jāpielīdzina pakalpojumiem, ko sniedz valsts skolās, licencētajās skolās, akreditētajās skolās, tautas skolās, subsidētajās skolās vai palīgskolās, kā arī meiteņu internātskolās, jo šie skolotāji veic tādus pašus uzdevumus, viņiem ir tādi paši profesionālie pienākumi un tādas pašas disciplinārās, pedagoģiskās, metodiski-didaktiskās, organizatoriski-sociālās un pētniecības prasmes?

4) Vai gadījumā, ja tiek konstatēta Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. panta nesaderība ar Savienības tiesību aktiem, Harta uzliek valsts tiesai pienākumu nepiemērot pretrunā esošo valsts tiesību avotu?"

25. Tiesvedībā Tiesā rakstveida apsvērumus iesniedza prasītājs, *Anief*, Itālija un Eiropas Komisija. Tie piedalījās arī 2025. gada 12. marta tiesas sēdē un atbildēja uz Tiesas rakstveida un mutvārdu jautājumiem.

## IV. Juridiskais vērtējums

26. Pirmie trīs prejudiciālie jautājumi galvenokārt attiecas uz pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktā ietverto kritēriju interpretāciju. Tāpēc es vispirms izskatīšu šos prejudiciālos jautājumus kopā, lai noteiktu, vai minētā norma ir piemērojama un vai šie kritēriji ir izpildīti (A nodaļa). Pēc tam es pārbaudīšu Hartas 20. panta un 21. panta 2. punkta nosacījumu piemērojamību un izpildi (B nodaļa) un – attiecībā uz ceturto prejudiciālo jautājumu – tiesiskās sekas, kas izriet no to iespējamās izpildes (C nodaļa). Saistībā ar šiem pārbaudes soļiem es izvērtēšu arī Komisijas (attiecībā uz otro un trešo prejudiciālo jautājumu) un Itālijas (attiecībā uz ceturto prejudiciālo jautājumu) iebildumus par nepieņemamību.

### *A. Pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkta piemērošanas joma un tajā ietvertie kritēriji*

#### *1. Vispārējais aizliegums diferencēt darba nosacījumus darbā pieņemšanas laikā vai tās rezultātā*

27. Pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkts kopsakarā ar 3. klauzulas 2. punktu ir piemērojams ar nosacījumu, ka pastāv atšķirīga attieksme pret "noteikta laika darba ņēmēju" un "salīdzināmu pastāvīgo darba ņēmēju" būtībā tajā pašā uzņēmumā. Attiecībā uz "darba nosacījumiem" attieksme pret šo noteikta laika darba ņēmēju nedrīkst būt mazāk labvēlīga nekā pret salīdzināmu pastāvīgo darba ņēmēju, ja vien atšķirīgai attieksmei nav objektīva pamata. Tomēr pamatnolīgumā nav ietverts vispārējs diskriminācijas aizliegums darba devējam attiecībā uz citiem diferencēšanas kritērijiem, izņemot termiņu.

28. Pirmkārt, Tiesa pastāvīgajā judikatūrā ir atzinusi pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkta tiešu piemērojamību valsts struktūrām, piemēram, valsts skolām [12]. Tāpēc prasītājs principā var atsaukties uz šo normu pret savu jauno darba devēju – valsts skolu.

29. Otrkārt, no minētās judikatūras skaidri izriet, ka noteikumi par iepriekšējo darba laikposmu atzīšanu darba stāža noteikšanai un klasificēšanai atalgojuma kategorijā, kad persona tiek vai ir tikusi pieņemta darbā uz nenoteiktu laiku valsts skolā, kā tas ir pamatlietā, ietilpst "darba nosacījumu" jēdzienā [13]. Proti, šie nosacījumi ietver visas tiesības, prasījumus un pienākumus, kas

[12] Spriedumi, 2024. gada 20. februāris, X (Līguma uzteikšanas iemeslu neesamība) (C-715/20, EU:C:2024:139, 75. punkts un tajā minētā judikatūra), 2023. gada 30. novembris, *Ministero dell'Istruzione* un *INPS* (C-270/22, EU:C:2023:933, 52. punkts), 2011. gada 8. septembris, *Rosado Santana* (C-177/10, EU:C:2011:557, 56. punkts) un 2008. gada 15. aprīlis, *Impact* (C-268/06, EU:C:2008:223, 59. un nākamie punkti).

[13] Spriedumi, 2023. gada 30. novembris, *Ministero dell'Istruzione* un *INPS* (C-270/22, EU:C:2023:933, 52.–55. punkts un tajos minētā judikatūra), 2018. gada 20. septembris, *Motter* (C-466/17, EU:C:2018:758, 26. punkts) un 2011. gada 8. septembris, *Rosado Santana* (C-177/10, EU:C:2011:557, 46., 47. un 64. punkts), ar attiecīgu atsauci uz atšķirīgas attieksmes paralēlo aizliegumu pamatnolīguma 4. klauzulas 4. punktā par īpašiem darba nosacījumiem saistībā ar atšķirīgiem darba stāža kritērijiem.

izriet no konkrētajām darba tiesiskajām attiecībām, tostarp gan nosacījumus, ar kādiem personu pieņem darbā (turpmāk tekstā – "darbā pieņemšanas nosacījumi"), gan nosacījumus, kas saistīti ar šo darba tiesisko attiecību izbeigšanu [14].

*2. Strīdīgās atšķirīgās attieksmes attiecināmība uz publiskā sektora darba devēju?*

30. Tomēr šajā lietā būtībā strīds ir par to, vai attiecībā uz šādiem darbā pieņemšanas nosacījumiem prasītājs kā iepriekš noteikta laika darba ņēmējs pielīdzinātā skolā var apgalvot, ka pret viņu pastāv atšķirīga attieksme salīdzinājumā ar valsts skolas, kurā viņš tika pieņemts darbā uz nenoteiktu laiku, pastāvīgajiem darba ņēmējiem. Tā – atšķirībā no Itālijas valdības – uzskata prasītājs, *Anief*, Komisija un iesniedzējtiesa.

31. Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai "noteikta laika darba ņēmējs" pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkta izpratnē kopsakarā ar tā 3. klauzulas 1. punktu principā var strādāt (būt strādājis) gan pie publiskā, gan pie privātā sektora darba devēja [15]. Turklāt gan prasītājs kopš brīža, kad viņš tika pieņemts darbā valsts skolā, gan tur strādājošie pastāvīgie darba ņēmēji pieder pie tā paša uzņēmuma pamatnolīguma 3. klauzulas 2. punkta izpratnē. Taisnība ir arī tas, ka prasītājs, kurš tagad ir pieņemts darbā uz nenoteiktu laiku, iepriekš savus pakalpojumus pielīdzinātā skolā bija sniedzis tikai saskaņā ar darba līgumiem uz noteiktu laiku.

32. Tomēr, neraugoties uz šo nosacījumu formālu izpildi, ir apšaubāms, vai diferencēšana attiecībā uz iepriekšējo darba laikposmu ņemšanu vērā darba stāža atzīšanai un klasificēšanai atalgojuma kategorijā – par ko sūdzas prasītājs un kas saskaņā ar pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktu ir vispārēji aizliegta attiecībā pret noteikta laika darba ņēmējiem – var pamatot atšķirīgu attieksmi, kas attiecināma uz jauno darba devēju.

33. Tas tādēļ, ka darba laikposmi, ko prasītājs iepriekš bija nostrādājis saskaņā ar darba līgumiem uz noteiktu laiku, ir attiecināmi uz viņa darba tiesiskajām attiecībām ar iepriekšējo (privātā sektora) darba devēju, pielīdzinātās skolas īpašnieku, un to pamatā ir citi noteikumi nekā tie, kas piemērojami noteikta laika darba ņēmējiem valsts skolās. Arī šo secinājumu 22. un 23. punktā minētajos *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa) un *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa) spriedumos acīmredzami ir ņemts vērā, ka šādas diferencēšanas iemesls drīzāk ir tāds, ka attiecīgā persona iepriekš ir strādājusi pie privāta pielīdzinātas skolas īpašnieka, pamatojoties uz citiem (statusa) tiesiskajiem noteikumiem.

34. Tomēr no lietas materiāliem galvenokārt izriet, ka – kā to apstiprināja lietas dalībnieki tiesas sēdē – pret *visiem* iepriekšējiem pielīdzināto skolu skolotājiem pastāv vienlīdzīga attieksme, kad viņi tiek pieņemti darbā valsts skolā un klasificēti atalgojuma kategorijās. Saskaņā ar Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pantu neatkarīgi no tā, vai viņi tur bija nodarbināti uz noteiktu vai nenoteiktu laiku, viņiem *nav* tiesību prasīt iepriekšējo darba laikposmu atzīšanu. Tātad šī likumā paredzētā pielīdzinātajās skolās nostrādāto darba laikposmu *vispārēja* neatzīšana ir pamatota nevis ar – saskaņā ar pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktu principā aizliegtu – noteikta laika un pastāvīgo darba ņēmēju diferencēšanu, bet gan ar citiem, šajā pamatnolīgumā nenorādītiem iemesliem.

[14] Skat. citastarp spriedumu, 2024. gada 20. februāris, X (Līguma uzteikšanas iemeslu neesamība) (C-715/20, EU:C:2024:139, 35.–40. punkts). Skat. arī spriedumu, 2017. gada 20. decembris, *Vega González* (C-158/16, EU:C:2017:1014, 34. punkts), kā arī ģenerāladvokāta M. Špunara [*M. Szpunar*] secinājumus lietā *Baldonedo Martín* (C-177/18, EU:C:2019:877, 63. punkts).

[15] Skat. spriedumus, 2018. gada 25. oktobris, *Sciotto* (C-331/17, EU:C:2018:859, 43. punkts), 2016. gada 14. septembris, *Pérez López* (C-16/15, EU:C:2016:679, 24. punkts), 2014. gada 13. marts, *Márquez Samohano* (C-190/13, EU:C:2014:146, 38. punkts) un 2006. gada 4. jūlijs, *Adeneler* u.c. (C-212/04, EU:C:2006:443, 56. punkts).

35. Tāpēc strīdīgā atšķirīgā attieksme pret prasītāju ir saistīta nevis ar viņa iepriekšējo darba tiesisko attiecību termiņu kā tādu pielīdzinātajā skolā, bet gan ar to, ka tur nostrādātos darba laikposmus vispār nevar ņemt vērā, pieņemot darbā valsts skolā, pamatojoties uz likuma noteikumu.

36. Manuprāt, no šā apstākļa vien izriet, ka šajā lietā nevar uzskatīt, ka pastāv atšķirīga attieksme, kas attiecināma uz attiecīgo darba devēju saistībā ar pieņemšanu darbā pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkta izpratnē. To apstiprina minētās tiesību normas formulējums un mērķi, kā arī Tiesas judikatūra šajā jautājumā.

### *3. Pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkta formulējums un mērķi, ņemot vērā darba devēja organizatoriskās un regulēšanas pilnvaras*

37. Kā norādīts šo secinājumu 28. punktā, atbilstoši judikatūrai darbā pieņemšanas nosacījumi, kas ietver arī noteikumus par iepriekšējo darba laikposmu atzīšanu un klasificēšanu atalgojuma kategorijā, ietilpst "darba nosacījumu" jēdzienā. Saskaņā ar pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkta un 3. klauzulas 2. punkta formulējumu šie nosacījumi attiecas uz darba ņēmējiem, kuri principā strādā "tajā pašā uzņēmumā", proti, šajā gadījumā valsts skolā, kurā prasītājs (kurš iepriekš bija nodarbināts uz noteiktu laiku) tika pieņemts darbā uz nenoteiktu laiku. Līdz ar to salīdzināmās (iepriekš) uz noteiktu laiku un uz nenoteiktu laiku nodarbināto darba ņēmēju kategorijas principā var būt tikai tās, kas pieder tam pašam darbā pieņemšanas uzņēmumam [16] un ko kontrolē un regulē tas pats darba devējs [17].

38. Šajā lietā prasītājs iepriekš bija (uz noteiktu laiku) nodarbināts nevis pie atbildētāja – publiskā sektora darba devēja, bet gan pielīdzinātā skolā. Tomēr, pieņemot darbā darba ņēmēju, šim darba devējam ir jāņem vērā *visi* ar viņu saistītie apstākļi, kuri ir būtiski salīdzinājumā ar darbā pieņemšanas uzņēmuma pastāvīgajiem darba ņēmējiem [18]. Principā tas attiecas arī uz darba laikposmiem, ko viņš nostrādājis darba tiesisko attiecību ar *citu* darba devēju laikā – kā noteikta laika darba ņēmējs – un kas sniedz informāciju par viņa iegūtajām prasmēm un uzkrāto darba pieredzi. Tāpēc Tiesa saistībā ar pieņemšanu darbā vienmēr ņem vērā iepriekšējos darba laikposmus noteikta laika darba ņēmēja statusā neatkarīgi no tā, vai tie nostrādāti tā paša vai cita darba devēja kontrolē un atbildībā [19]. Tātad – pretēji Itālijas argumentam, kas balstīts uz *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa) un *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa) judikatūru – šajā saistībā nav nozīmes tam, vai un kādā mērā skolotāji pielīdzinātajās skolās, licencētajās skolās un valsts skolās strādā/strādāja pie dažādiem darba devējiem un vai uz viņiem attiecas/attiecās atšķirīgi noteikumi.

39. Tomēr šādu plašu interpretāciju ierobežo pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkta mērķis. Saskaņā ar minēto normu ne katra diferencēšana saistībā ar pieņemšanu darbā, radot neizdevīgu situāciju iepriekš uz noteiktu laiku nodarbinātam darba ņēmējam, var būt uz jauno darba devēju

[16] Par izņēmumu skat. pamatnolīguma 3. panta 2. punkta otro daļu.

[17] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 22. janvāris, *Baldonedo Martín* (C-177/18, EU:C:2020:26, 41. punkts).

[18] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2024. gada 17. oktobris, *Ministero dell'Istruzione e del Merito* un *INPS* (C-322/23, EU:C:2024:900, 50. punkts), 2023. gada 30. novembris, *Ministero dell'Istruzione* un *INPS* (C-270/22, EU:C:2023:933, 62. punkts), 2018. gada 21. novembris, *de Diego Porras* (C-619/17, EU:C:2018:936, 61. un 62. punkts) un 2018. gada 20. septembris, *Motter* (C-466/17, EU:C:2018:758, 29. punkts).

[19] Skat. spriedumus, 2023. gada 30. novembris, *Ministero dell'Istruzione* un *INPS* (C-270/22, EU:C:2023:933, 54. un 55. punkts), 2022. gada 7. jūlijs, *Zone de secours de Hainaut-Centre* (C-377/21, EU:C:2022:530, 42.–46. punkts), 2022. gada 30. jūnijs, *Comunidad de Castilla y León* (C-192/21, EU:C:2022:513, 30. punkts) un 2018. gada 20. septembris, *Motter* (C-466/17, EU:C:2018:758, 26. punkts beigās). Skat. arī spriedumus, 2020. gada 22. janvāris, *Baldonedo Martín* (C-177/18, EU:C:2020:26), 2019. gada 20. jūnijs, *Ustariz Aróstegui* (C-72/18, EU:C:2019:516), kā arī manus secinājumus lietā *Ustariz Aróstegui* (C-72/18, EU:C:2019:191).

*attiecināma* atšķirīga attieksme šīs normas izpratnē. It īpaši tas neattiecas uz diferencēšanu, kas nav balstīta uz noteikta laika darba kritēriju kā tādu, bet – citu iemeslu dēļ – ir noteikta ar likumu un tādējādi atrodas ārpus darba devēja organizatoriskajām un kontroles pilnvarām.

40. Proti, saskaņā ar pamatnolīguma 1. klauzulas a) punktā minēto mērķi [20] 4. klauzulas 1. punktā noteiktā diskriminācijas aizlieguma vienīgais mērķis kopsakarā ar 3. klauzulas 2. punktu ir nepieļaut, ka darba devējs izmanto noteikta laika darba tiesiskās attiecības, lai attiecīgajiem darba ņēmējiem liegtu pastāvīgajiem darba ņēmējiem paredzētās tiesības [21]. Pamatnolīguma 1. klauzulas b) punkta mērķis attiecīgi ir no šā darba devēja puses novērst "ļaunprātīgu izmantošanu, kas rodas, piemērojot uz noteiktu laiku slēgtu darba līgumu vai attiecību tiesisko pārmantojamību". Tomēr diferencēšana, kas – kā šajā lietā – ir balstīta nevis uz termiņa kritēriju, bet gan uz likumdevēja rīkojumu citu iemeslu dēļ (šo secinājumu 34. punkts), neietilpst darba devēja kompetences jomā [22].

### *4. Secinājumi un iebildumi par nepieņemamību*

41. Tāpēc šo secinājumu 22. un 23. punktā minētie *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa) un *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa) spriedumi nav apstrīdami vismaz galu galā attiecībā uz īpašo diskriminācijas aizliegumu, kas noteikts pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktā. Šajā lietā strīdīgā diferencēšana, kuras pamatā ir pielīdzinātā skolā nostrādāto darba laikposmu neņemšana vērā, attiecas uz *visiem* šādā skolā (uz noteiktu vai nenoteiktu laiku) nodarbinātajiem darba ņēmējiem un tiek noteikta Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pantā. Līdz ar to tā nav atšķirīga attieksme pamatnolīguma izpratnē, ko ir izraisījis darba devējs vai kas ir uz to attiecināma. Tātad tam saskaņā ar pamatnolīgumu nav pienākuma ņemt vērā šos iepriekšējos darba laikposmus, atzīstot darba stāžu un klasificējot atalgojuma kategorijā.

42. Ja Tiesa tam nepiekritīs un tomēr uzskatīs pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktu par piemērojamu, es norādu uz saviem pakārtotajiem apsvērumiem par atšķirīgu attieksmi vai situāciju salīdzināmību un objektīvo pamatojumu saistībā ar Hartas 20. un 21. panta piemērošanu (turpmāk 57. un nākamie punkti).

43. Līdz ar to, lai atbildētu uz pirmajiem trim prejudiciālajiem jautājumiem, galvenokārt uz trešo jautājumu, vairs nav jānosaka, ar kuru "pastāvīgo darba ņēmēju" salīdzināmo kategoriju pamatnolīguma 3. klauzulas 2. punkta izpratnē prasītājs ir salīdzināms [23], un it īpaši, vai viņš var tikt salīdzināts tikai ar skolotājiem, kas ir nodarbināti uz nenoteiktu laiku pielīdzinātajās skolās.

44. Tomēr attiecībā uz pirmo, otro un trešo prejudiciālo jautājumu ir sīkāk jāpārbauda, vai pastāv aizliegta atšķirīga attieksme vai diskriminācija saskaņā ar Hartas 20. pantā un 21. panta 1. punktā noteiktajiem vispārīgajiem kritērijiem. Ciktāl Komisijas iebildums par nepieņemamību attiecas uz

[20] Tajā ir norādīts: "Šā nolīguma mērķis ir [..] uzlabot noteikta darba laika darba kvalitāti, nodrošinot diskriminācijas aizlieguma principa ievērošanu". Skat. arī pamatnolīguma preambulas trešo daļu, saskaņā ar kuru tas rada vispārēju kārtību, "kas nodrošin[a] vienlīdzīgu attieksmi noteikta laika darba ņēmējiem, aizsargājot viņus pret diskrimināciju, un to, ka darba līgumus, kas slēgti uz noteiktu laiku, izmanto, pamatojoties uz noteikumiem, kas būtu pieņemami darba devējiem un darba ņēmējiem."

[21] Spriedumi, 2023. gada 30. novembris, *Ministero dell'Istruzione* un *INPS* (C-270/22, EU:C:2023:933, 49. un 50. punkts) un 2018. gada 5. jūnijs, *Montero Mateos* (C-677/16, EU:C:2018:393, 39. un 40. punkts).

[22] Jautājums, vai ir citādi tad, ja jaunajam darba devējam attiecībā uz nostrādāto darba laikposmu atzīšanu būtu jādiferencē iepriekš uz noteiktu laiku nodarbinātie darba ņēmēji, kuri strādājuši pie dažādiem darba devējiem (piemēram, pielīdzinātajās skolās, no vienas puses, un licencētajās skolās, no otras puses), šajā lietā nav jāizspriež. Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai uz šādu atšķirīgu attieksmi pamatnolīgums arī neattiektos, skat. spriedumu, 2022. gada 7. jūlijs, *Zone de secours de Hainaut-Centre* (C-377/21, EU:C:2022:530, 63. punkts un tajā minētā judikatūra).

[23] Par "pastāvīgo darba ņēmēju" salīdzināmās kategorijas plašu izpratni skat. spriedumu, 2020. gada 22. janvāris, *Baldonedo Martín* (C-177/18, EU:C:2020:26, 24. un 37. un nākamie punkti) un 2019. gada 20. jūnijs, *Ustariz Aróstegui* (C-72/18, EU:C:2019:516, 31.–33. punkts), kā arī manus secinājumus lietā *Ustariz Aróstegui* (C-72/18, EU:C:2019:191, 31. un 32. punkts).

Hartas 21. panta 1. punktu, es uzskatu to par nepamatotu. Tas tādēļ, ka salīdzinājumā ar Hartas 20. pantā noteikto vispārējo vienlīdzības principu šī tiesību norma ietver tikai īpašu diskriminācijas aizliegumu [24] attiecībā uz konkrētiem diferencēšanas kritērijiem, kas nav uzskaitīti izsmeļoši ("tostarp") [25]. Tomēr, ciktāl otrais prejudiciālais jautājums attiecas uz Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantu, Eiropas Sociālo hartu, LESD 157. pantu, kā arī Direktīvām 2000/43/EK [26] un 2000/78/EK [27], iesniedzējtiesa nav norādījusi nevienu ticamu iemeslu, kādēļ to noteikumi ir saistīti ar pamatlietu vai kādēļ to interpretācija varētu būt nepieciešama šā strīda izšķiršanai [28]. Līdz ar to šajā ziņā es uzskatu, ka Komisijas iebildums par nepieņemamību ir pamatots.

45. Tāpēc turpmāk es aplūkošu tikai Hartas 20. pantu un 21. panta 1. punktu.

### *B. Atšķirīga attieksme saskaņā ar Hartas 20. pantu un 21. panta 1. punktu?*

#### *1. Hartā paredzēto pamattiesību piemērojamība?*

46. Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai Hartas 21. panta 1. punktā nostiprinātajam diskriminācijas aizliegumam kā Savienības tiesību vispārējam principam piemīt imperatīvs raksturs, un ar to privātpersonām tiek piešķirtas tiesības, uz kurām tās var atsaukties pret tām vērstā tiesvedībā *jomā, uz ko attiecas Savienības tiesības*. Tas attiecas uz strīdiem, kas saistīti ar dažādiem diskriminācijas veidiem un var izrietēt arī no līgumiem starp privātpersonām. Tāpēc valsts tiesai, kas izskata šādu strīdu, ir jānodrošina darba ņēmējiem Hartas 21. pantā prasītā tiesību aizsardzība un šā panta pilnīga iedarbība [29]. Manuprāt, šie principi ir jāattiecina uz Hartas 20. pantā noteikto vispārējo vienlīdzības principu, attiecībā uz kuru diskriminācijas aizliegums saskaņā ar Hartas 21. pantu ir tikai īpaša izpausme [30].

47. Līdz ar to vispirms ir jāpārbauda, vai Hartas 20. pants un 21. panta 1. punkts vispār ir piemērojami. Saskaņā ar Hartas 51. panta 1. punktu šos noteikumus dalībvalstu pasākumiem piemēro tikai tad, ja tās "īsteno Savienības tiesību aktus".

[24] Šajā nozīmē spriedums, 2014. gada 22. maijs, *Glatzel* (C-356/12, EU:C:2014:350, 43. punkts). Līdzīgi spriedums, 2022. gada 14. jūlijs, Komisija/*VW* u.c. (apvienotās lietas no C-116/21 P līdz C-118/21 P, C-138/21 P un C-139/21 P, EU:C:2022:557, 140. punkts: "Hartas 21. panta 1. punktā noteiktais diskriminācijas aizlieguma princips ir [vienlīdzīgas attieksmes principa] īpaša izpausme")

[25] Skat. arī Hartas 20. un 21. panta kopējo pārbaudi spriedumā, 2020. gada 22. janvāris, *Baldonedo Martín* (C-177/18, EU:C:2020:26, 56. un nākamie punkti).

[26] Padomes 2000. gada 29. jūnija direktīva, ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības (OV 2000, L 180, 22. lpp.).

[27] Padomes 2000. gada 27. novembra direktīva, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV 2000, L 303, 16. lpp.).

[28] No pastāvīgās judikatūras skat. tikai spriedumu, 2024. gada 16. maijs, *INSS* (Mātes no viena vecāka ģimenes atvaļinājums) (C-673/22, EU:C:2024:407, 23.–25. punkts).

[29] Šajā nozīmē nedaudz neveikli formulētie spriedumi, 2019. gada 22. janvāris, *Cresco Investigation* (C-193/17, EU:C:2019:43, 75.–78. punkts) un 2018. gada 17. aprīlis, *Egenberger* (C-414/16, EU:C:2018:257, 75.–77. punkts). Skat. arī spriedumu, 2024. gada 20. februāris, X (Līguma uzteikšanas iemeslu neesamība) (C-715/20, EU:C:2024:139, 75. un nākamie punkti par Hartas 47. pantu).

[30] Spriedums, 2014. gada 22. maijs, *Glatzel* (C-356/12, EU:C:2014:350, 43. punkts).

48. Saskaņā ar manu izpratni Tiesa šim nolūkam pieprasa *tiešu saikni* starp attiecīgo valsts tiesisko regulējumu un Savienības tiesību aktu [31]. Tas citastarp attiecas uz gadījumu, kad šis tiesiskais regulējums ir paredzēts, lai īstenotu kādu (konkrētu) Savienības tiesību normu. Tad ir jāņem vērā tostarp šā tiesiskā regulējuma raksturs un jautājums, vai tam ir vēl citi mērķi papildus tiem, kas noteikti Savienības tiesībās [32].

49. Judikatūrā ir atzīts, ka atšķirīga attieksme, kas ir balstīta uz to, vai darba tiesiskās attiecības ir dienesta vai līgumiskas, principā var tikt vērtēta, ņemot vērā vienlīdzīgas attieksmes vai diskriminācijas aizlieguma principu, kurš ir nostiprināts Hartas 20. un 21. pantā [33]. Proti, atšķirīgas attieksmes pret noteikta laika darba ņēmējiem un pastāvīgajiem darba ņēmējiem aizliegums saskaņā ar pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktu ir šā vispārējā principa *īpaša izpausme* [34]. Tomēr, manuprāt, to var piemērot tikai tad, ja šī norma vispār ir piemērojama.

50. Tomēr es uzskatu, ka šajā lietā – kā norādīts šo secinājumu 27. un nākamajos punktos – pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkts tieši nav piemērojams. Tas izriet no tā, ka strīdīgā diferencēšana attiecībā uz darba stāža atzīšanu un klasificēšanu atalgojuma kategorijā nevar tikt attiecināta uz atbildētāju publiskā sektora darba devēju, jo tā nav tā iniciēta, bet gan ir paredzēta likumā. Šajā ziņā Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. panta piemērošana pamatlietas faktiem nav tieši saistīta ar pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktā paredzēto diskriminācijas aizliegumu. Līdz ar to, pat ņemot vērā šo tiesību normu atšķirīgos mērķus, tā nevar būt Savienības tiesību aktu īstenošana Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē [35].

51. Manuprāt, līdzšinējā judikatūrā šāds uzskats tiek atbalstīts.

52. Piemēram, lietā C-177/18 Tiesa ir noliegusi šādu tiešu saikni ar Savienības tiesību aktu īstenošanu, ņemot vērā mērķi novērst to, ka darba līgumus uz noteiktu laiku viens un tas pats darba devējs izmanto nelikumīgi vai ļaunprātīgi. Minētajā lietā pagaidu ierēdne par viņas atlaišanu, kas bija saistīta ar viņas aktā par iecelšanu amatā minēto notikumu – amata vietas aizpildīšanu ar ierēdni –, pieprasīja izmaksāt kompensāciju, kas bija paredzēta tikai līgumdarbinieku darba tiesisko attiecību uz noteiktu laiku izbeigšanas gadījumā. Tiesa ir norādījusi, ka strīdīgais valsts tiesiskais regulējums neļauj sasniegt pamatnolīguma 5. klauzulas 1. punktā izvirzīto mērķi novērst ļaunprātīgu izmantošanu, kas rodas, izmantojot secīgus uz noteiktu laiku slēgtus darba līgumus vai darba tiesiskās attiecības. Proti, tā ir ņēmusi vērā, ka šim valsts tiesiskajam regulējumam ir citi mērķi, nevis ļaunprātīgas izmantošanas novēršana [36].

[31] Šajā nozīmē grūti saprotamais formulējums spriedumā, 2020. gada 22. janvāris, *Baldonedo Martín* (C-177/18, EU:C:2020:26, 58. punkts un tajā minētā judikatūra), saskaņā ar kuru attiecīgās jomas drīkst būt ne tikai līdzīgas vai tikai netieši ietekmēt viena otru. Tāpat skat. spriedumu, 2023. gada 4. maijs, *Glavna direktsia "Pozharna bezopasnost i zaashtita na naselenieto"* (Nakts darbs) (apvienotās lietas no C-529/21 līdz C-536/21 un no C-732/21 līdz C-738/21, EU:C:2023:374, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).

[32] Šajā nozīmē 2020. gada 22. janvāris, *Baldonedo Martín* (C-177/18, EU:C:2020:26, 59. punkts un tajā minētā judikatūra).

[33] Šajā nozīmē spriedums, 2020. gada 22. janvāris, *Baldonedo Martín* (C-177/18, EU:C:2020:26, 56. punkts ar atsauci uz spriedumu, 2017. gada 9. marts, *Milkova*, C-406/15, EU:C:2017:198, 55.–63. punkts). Skat. arī spriedumu, 2023. gada 4. maijs, *Glavna direktsia "Pozharna bezopasnost i zaashtita na naselenieto"* (Nakts darbs) (apvienotās lietas no C-529/21 līdz C-536/21 un no C-732/21 līdz C-738/21, EU:C:2023:374, 55. punkts un tajā minētā judikatūra).

[34] Šajā nozīmē spriedumi, 2018. gada 25. jūlijs, *Vernaza Ayovi* (C-96/17, EU:C:2018:603, 20. un 21. punkts) un 2011. gada 8. septembris, *Rosado Santana* (C-177/10, EU:C:2011:557, 65. punkts), kā arī ģenerāladvokāta M. Špunara secinājumi lietā *Baldonedo Martín* (C-177/18, EU:C:2019:877, 61. punkts). Skat. arī spriedumu, 2024. gada 20. februāris, X (Līguma uzteikšanas iemeslu neesamība) (C-715/20, EU:C:2024:139, 43. punkts, saskaņā ar kuru "pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktā minētais diskriminācijas aizliegums ir tikai vispārīgā vienlīdzības principa [..] konkrēta izpausme").

[35] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2024. gada 20. februāris, X (Līguma uzteikšanas iemeslu neesamība) (C-715/20, EU:C:2024:139, 77. punkts) un 2023. gada 30. novembris, *Ministero dell'Istruzione* un *INPS* (C-270/22, EU:C:2023:933, 55. punkts).

[36] Skat. spriedumu, 2020. gada 22. janvāris, *Baldonedo Martín* (C-177/18, EU:C:2020:26, 60.–63. punkts). Tomēr Tiesa pretrunīgi ir uzskatījusi, ka – atšķirībā no situācijas, kas ir šīs lietas pamatā – pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkts bija piemērojams. Tomēr tā ir atzinusi, ka pastāvēja objektīvs pamats, kas attaisnoja iespējamu atšķirīgu attieksmi (36. un nākamie punkti).

53. Tiesa ir norādījusi, ka situācija bija atšķirīga tāda valsts tiesiskā regulējuma gadījumā, kas paredzēja iepriekšēju rakstveida paziņojumu par atlaišanas iemesliem tikai pastāvīgo darba ņēmēju gadījumā. Saistībā ar tāda noteikta laika darba ņēmēja situācijas salīdzināmību, kurš tiek atlaists no darba pirms termiņa beigām, Tiesa ir ņēmusi vērā, ka minētais tiesiskais regulējums precizēja un konkretizēja pamatnolīguma 4. klauzulā reglamentētos darba nosacījumus un tādējādi tika īstenoti Savienības tiesību akti Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē, kā arī pastāvēja atšķirīga attieksme [37].

54. Tomēr, ņemot vērā šo secinājumu 50. punktā minēto pamatojumu, šajā lietā tieši nav šādas situācijas.

55. Tāpēc es secinu, ka šajā lietā, ja netiek "īstenoti Savienības tiesību akti" Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē vai nav jomas, uz kuru attiecas Savienības tiesību akti, Hartas 20. un 21. pants nav piemērojami.

56. Ja Tiesa nonāks pie cita secinājuma, es *pakārtoti* izvērtēšu Hartas 20. un 21. panta 1. punkta nosacījumus.

*2. Aizliegta atšķirīga attieksme vai diskriminācija saskaņā ar Hartas 20. pantu vai attiecīgi 21. panta 1. punktu?*

57. Hartas 20. un 21. pantā nostiprinātais vienlīdzīgas attieksmes princips prasa, ka līdzīgas situācijas nevar aplūkot atšķirīgi un dažādas situācijas nevar aplūkot vienādi, ja vien šāda pieeja nav objektīvi pamatota. Atšķirīga attieksme ir pamatota, ja tā ir balstīta uz objektīvu un saprātīgu kritēriju. Tai ir jābūt atbilstīgai tiesiski pieļaujamam mērķim un samērīgai ar šo mērķi [38].

58. Lai noteiktu situāciju salīdzināmību, principā ir jāņem vērā *visi to raksturojošie elementi*. Izvērtēšana ir jāveic nevis vispārīgi un abstrakti, bet īpaši un konkrēti, ņemot vērā valsts tiesiskā regulējuma priekšmetu un mērķi [39]. Tas lielā mērā atbilst izvērtēšanai, kas būtu jāveic, ja tiktu piemērots pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkts, kas konkretizē Hartas 20. un 21. pantu. Proti, tad Tiesai attiecībā uz situāciju salīdzināmību būtu jāpārbauda, vai attiecīgo salīdzināmo kategoriju darba ņēmēji, pamatojoties uz *visiem faktoriem*, piemēram, darba raksturu, mācību nosacījumiem un darba nosacījumiem, veic identisku vai līdzīgu darbu [40].

59. Tas attiecas, no vienas puses, uz iepriekš uz noteiktu laiku nodarbinātiem darba ņēmējiem pielīdzinātajās skolās, pie kuriem prasītājs piederēja pirms viņa pieņemšanas darbā uz nenoteiktu laiku, un, no otras puses, uz pastāvīgajiem darba ņēmējiem attiecīgajā valsts skolā. Iesniedzējtiesa uzskata, ka, ņemot vērā visus būtiskos apstākļus, abas kategorijas atrodas salīdzināmās situācijās.

60. Tomēr tas tā ir ar nosacījumu, ka atšķirība starp darba devējiem – proti, pielīdzinātās skolas īpašnieku, pie kura prasītājs bija nodarbināts iepriekš, un valsts skolas vadītāju, pie kura viņš vēlāk tika pieņemts darbā uz nenoteiktu laiku – un attiecīgajām darba tiesiskajām attiecībām piemērojamie atšķirīgie noteikumi *nav* būtiskie diferencēšanas kritēriji, kā to citastarp apgalvo

[37] Skat. spriedumu, 2024. gada 20. februāris, X (Līguma uzteikšanas iemeslu neesamība) (C-715/20, EU:C:2024:139, 77. un nākamie punkti).

[38] Šajā nozīmē spriedums, 2017. gada 9. marts, *Milkova* (C-406/15, EU:C:2017:198, 55. punkts un tajā minētā judikatūra).

[39] Šajā nozīmē spriedums, 2017. gada 9. marts, *Milkova* (C-406/15, EU:C:2017:198, 56. un 57. punkts un tajos minētā judikatūra).

[40] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2024. gada 17. oktobris, *Ministero dell'Istruzione e del Merito* un *INPS* (C-322/23, EU:C:2024:900, 50. punkts), 2023. gada 30. novembris, *Ministero dell'Istruzione* un *INPS* (C-270/22, EU:C:2023:933, 62. punkts), 2018. gada 21. novembris, *de Diego Porras* (C-619/17, EU:C:2018:936, 61. un 62. punkts) un 2018. gada 20. septembris, *Motter* (C-466/17, EU:C:2018:758, 29. punkts).

Itālija. Šajā ziņā vēlos atgādināt, ka šī atšķirība nevar izslēgt atšķirīgas attieksmes pastāvēšanu attiecībā uz darbā pieņemšanas nosacījumiem saistībā ar – šajā lietā izslēgto – pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkta piemērošanu. Tas tādēļ, ka, pieņemot darbā darba ņēmēju, darba devējam principā jāņem vērā *visi* ar viņu saistītie apstākļi, kuri ir būtiski salīdzinājumā ar darba devēja uzņēmuma pastāvīgajiem darba ņēmējiem. Tie var ietvert arī darba laikposmus, kas nostrādāti pie *cita* darba devēja saskaņā ar darba tiesiskajām attiecībām, kurām bija piemērojami *citi noteikumi*, ja vien šie darba laikposmi sniedz informāciju par iegūtajām prasmēm un uzkrāto darba pieredzi (šo secinājumu 37. un nākamie punkti).

61. To pašu var secināt, piemērojot Hartas 20. pantu un 21. panta 1. punktu. Tāpēc aplūkojamās salīdzināmās kategorijas ir, no vienas puses, jaunpieņemtie pastāvīgie darba ņēmēji, kuri – kā prasītājs – iepriekš (uz noteiktu vai nenoteiktu laiku) bija nodarbināti pielīdzinātā skolā, un, no otras puses, valsts skolas pastāvīgie darba ņēmēji, kuru līdz pieņemšanai darbā nostrādātie darba laikposmi tika pilnībā ņemti vērā.

62. Ievērojot minēto, es uzskatu, ka atšķirīgas attieksmes pastāvēšana šajā lietā ir jāatzīst ar šādu pamatojumu.

63. Pirmkārt, Itālijas likumdevējs – kā ir konstatējusi iesniedzējtiesa un pamatlietā nav apstrīdējusi ministrija – Likuma Nr. 62/2000 1. pantā pielīdzinātās skolas, kā liecina jau to nosaukums, *pilnībā* ("visiem spēkā esošo tiesību aktu mērķiem") ir integrējis valsts vispārējās izglītības sistēmā un pielīdzinājis valsts skolām attiecībā uz likumā noteiktajām "kvalitātes un efektivitātes prasībām". Saskaņā ar minētā likuma 1. panta 4. punktu šādai pilnīgai pielīdzināšanai ir nepieciešams tikai pieteikums, kurā citastarp jāpierāda, ka pedagoģiskajam personālam ir nepieciešamie kvalifikāciju apliecinošie dokumenti (g) apakšpunkts). Ja šāda kvalifikācija ir, tad šajās skolās sniegtie izglītības pakalpojumi ir uzskatāmi par līdzvērtīgiem. Prasītājs piebilda – ko ministrija pamatlietā neapstrīdēja –, ka skolotāji, kuri uz noteiktu laiku nodarbināti pielīdzinātajās skolās ar šādiem kvalifikāciju apliecinošiem dokumentiem, bieži vien ir pat labāk kvalificēti nekā skolotāji, kuri uz noteiktu laiku nodarbināti valsts vai privātās licencētajās skolās, palīgskolās, subsidētajās skolās vai tautas skolās un kuriem tiek prasīts uzrādīt tikai vidusskolas atestātu. Tomēr, kad viņi tiek pieņemti darbā uz nenoteiktu laiku valsts skolā, viņu iepriekšējie darba laikposmi tiek ņemti vērā saskaņā ar Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pantu. Tāpēc Itālijas arguments, ka šī tiesību norma ir īpaši vērsta uz to, lai atzītu atklāta konkursa uzvarētāju veikto darbu vai lai atbalstītu principus, kas piemērojami civildienesta tiesībās, nav pamatots – kā to ir norādījusi arī iesniedzējtiesa – un ir noraidāms.

64. Otrkārt, Dekrētlikuma Nr. 255/2001 2. panta 2. punktā iekļaušanai vai virzībai pastāvīgajos piemērotības sarakstos ir skaidri paredzēts, ka Likumā Nr. 62/2000 minētajās pielīdzinātajās skolās kopš 2000. gada 1. septembra sniegtie izglītības pakalpojumi "tiek ņemti vērā tāpat kā valsts skolās sniegtie izglītības pakalpojumi". Šajos piemērotības sarakstos ir iekļauti gan skolotāji, kas sekmīgi izturējuši atklātu konkursu, gan skolotāji, kuriem ir nepieciešamā kvalifikācija un kvalifikāciju apliecinoši dokumenti saskaņā ar Likuma Nr. 62/2000 1. panta 4. punkta g) apakšpunktu. Tādējādi pieņemšana darbā, pamatojoties uz šo principu, nozīmē, ka pilnībā tiek atzīta profesionālā pieredze un prasmes, kas iegūtas, sniedzot šos izglītības pakalpojumus. Tas vēl vairāk atspēko iepriekš 63. punktā izklāstīto Itālijas argumentāciju.

65. Treškārt, ministrija pamatlietā pati ir norādījusi, ka tā nav saskaņojusi Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pantu ar Likumā Nr. 62/2000 paredzēto pielīdzināšanu (šo secinājumu 63. punkts). Proti, ministrijas ieskatā pielīdzinātās skolas ir aizstājušas tostarp (privātās) licencētās skolas un akreditētās skolas (šo secinājumu 21. punkts). Tomēr Leģislatīvā dekrēta

Nr. 297/94 485. pants joprojām reglamentē tikai iepriekšējo darba laikposmu atzīšanu licencētajās skolās un akreditētajās skolās, bet ne iepriekšējo darba laikposmu atzīšanu pielīdzinātajās skolās, kas tās aizstāj.

66. Ceturtkārt, šo acīmredzamo pretrunu akcentē vēl tas, ka Dekrētlikuma Nr. 250/2005, kas ar Likumu Nr. 27/2006 pārveidots par likumu, 1.a panta 1. punktā pārējās nevalstiskās skolas Leģislatīvais dekrēta Nr. 297/94 izpratnē ir sadalītas atzītās pielīdzinātajās un nepielīdzinātajās skolās. No tā izriet, ka arī Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pantā nepārprotami minētās licencētās skolas, akreditētās skolas un mākslas skolas, tautas skolas, subsidētās skolas vai palīgskolas ir uzskatāmas par pielīdzinātajām skolām Dekrētlikuma Nr. 250/2005 1.a panta 1. punkta izpratnē. Tas, ka, pieņemot darbā valsts skolā, ir jāņem vērā tikai iepriekšējie darba laikposmi valsts skolā, nevis – vismaz ne nepārprotami – darba laikposmi citās pielīdzinātajās skolās, atkal skaidri norāda uz šo noteikumu nesaskaņotību.

67. Tāpēc manā skatījumā – ievērojot 60. un 62. punktā izklāstītos pieņēmumus – pastāv atšķirīga attieksme vismaz salīdzināmās situācijās vai pat pretrunīga Itālijas likumdevēja rīcība.

68. Manuprāt, šo atšķirīgo attieksmi nevar attaisnot ne ar kādu pamatojumu, it īpaši Itālijas izvirzīto. Nav saskatāms Itālijas likumdevēja likumīgs sociālās politikas mērķis [41].

69. Tas izriet jau no tā, ka saskaņā ar iesniedzējtiesas konstatējumiem pati ministrija pamatlietā ir atzinusi, ka Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pants faktiski ir jāpielāgo Likuma Nr. 62/2000 prasībām. Arī tiesas sēdē Itālija nesniedza saprotamu paskaidrojumu, kāpēc šādi pielāgojumi joprojām nav izdarīti. It īpaši ir jānoraida tās atkārtotais arguments, ka tikai atklāts konkurss garantē pietiekamu nepieciešamo profesionālo kvalifikāciju pārbaudi un ka kvalifikāciju apliecinošo dokumentu un profesionālās pieredzes ņemšana vērā, pieņemot darbā pielīdzinātās (privātajās) skolās, varētu izraisīt pretēju diskrimināciju pret ierēdņiem, ņemot vērā (privātā) darba devēja plašo rīcības brīvību. Pielīdzināto skolu pielīdzināšana valsts skolām, kas noteikta Likuma Nr. 62/2000 1. pantā un Dekrētlikuma Nr. 255/2001 2. panta 2. punktā, kā arī apstiprināta Dekrētlikuma Nr. 250/2005 1. panta 1. punktā, un tajā principā atzītais tur sniegto izglītības pakalpojumu līdzvērtīgums (pamatojoties uz prasītajiem kvalifikāciju apliecinošiem dokumentiem) padara šo argumentāciju par nepamatotu.

70. Tāpēc, ņemot vērā pirmo, otro un trešo prejudiciālo jautājumu, es – pakārtoti – secinu, ka Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. panta piemērošana šajā lietā – ar nosacījumu, ka runa ir par Savienības tiesību aktu īstenošanu Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē – rada atšķirīgu attieksmi, kas ir aizliegta saskaņā ar Hartas 20. pantu un 21. panta 2. punktu. Tomēr, manuprāt, šo atšķirīgo attieksmi, kas likumā noteikta par sliktu *visiem* pielīdzinātajās skolās nostrādātajiem darba laikposmiem, uz publiskā sektora darba devēju var attiecināt tikai tad, ja tas kā daļa no valsts izglītības sistēmas ir "līdzatbildīgs" par atšķirīgo attieksmi, par kuru ir atbildīgs likumdevējs.

71. Tāpēc atliek atbildēt uz ceturto prejudiciālo jautājumu, ar kuru tiek lūgts noskaidrot, vai šādā gadījumā iesniedzējtiesai ir pienākums nepiemērot strīdīgo valsts tiesību normu. Pretēji Itālijas argumentam es uzskatu, ka šis prejudiciālais jautājums ir pieņemams, jo – kā parādīšu turpmāk – nav pilnīgi skaidrs, kādi secinājumi ir jāiegūst no nepilnīgā vai pat pretrunīgā Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. panta noteikuma.

[41] Par pamatnolīguma 4. klauzulas 1. un 4. punktu skat. tikai spriedumus, 2016. gada 14. septembris, *de Diego Porras* (C-596/14, EU:C:2016:683, 45. punkts) un 2010. gada 22. decembris, *Gavieiro Gavieiro* un *Iglesias Torres* (apvienotās lietas C-444/09 un C-456/09, EU:C:2010:819, 54. un 55. punkts un tajos minētā judikatūra).

### *C. Aizliegtas atšķirīgas attieksmes tiesiskās sekas*

72. Ceturtais prejudiciālais jautājums attiecas tikai uz pārākuma principa piemērošanu, ciktāl tas prasa valsts tiesām nepiemērot valsts tiesību normu, kas nav saderīga ar tieši piemērojamu Savienības tiesību normu.

73. Tomēr atbilstoši jaunākajai Tiesas judikatūrai šis princips paredz arī to, ka valsts tiesām ir jāinterpretē savas valsts tiesības, cik vien iespējams atbilstoši Savienības tiesībām. Tāpēc šīm tiesām, piemērojot valsts tiesības, tās jāinterpretē, cik vien iespējams atbilstoši attiecīgās Savienības tiesību normas tekstam un mērķim, ņemot vērā valsts tiesības kopumā un piemērojot tajās atzītās interpretācijas metodes, lai nodrošinātu šīs tiesību normas pilnīgu efektivitāti un rastu risinājumu, kas atbilst tās mērķim. Valsts tiesību atbilstīgas interpretācijas pienākumam tomēr ir zināmas robežas, un tas nevar būt pamats valsts tiesību interpretācijai *contra legem*[42].

74. Šajā ziņā pietiek vien norādīt, ka – ņemot vērā šo secinājumu 63. un nākamajos punktos sniegtos apsvērumus un iesniedzējtiesas pienākumu veikt pārbaudi – nešķiet pilnīgi neiespējami interpretēt Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. panta nepilnīgos vai pat pretrunīgos noteikumus atbilstoši Hartas 20. un 21. pantam un – attiecīgā gadījumā – pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktam. Lai gan minētās valsts tiesību normas formulējumā nav skaidri paredzētas pielīdzinātās skolas, tomēr nav apstrīdams, ka šīs skolas radās no licencētajām skolām un akreditētajām skolām, kas tajā ir nepārprotami minētas. Turklāt Dekrētlikuma Nr. 250/2005 1.a panta 1. punkts, kurā arī pēdējās minētās skolas tagad tiek klasificētas kā pielīdzinātās skolas (šo secinājumu 66. punkts), arī varētu liecināt par šādu interpretāciju atbilstoši Savienības tiesībām.

75. Ja šajā lietā nav iespējama Savienības tiesībām atbilstoša interpretācija – bet tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai – ir jāņem vērā piemērošanas pārākuma princips.

76. Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai kompetentajai valsts tiesai saskaņā ar Savienības tiesību pārākuma principu ir pienākums nodrošināt šo tiesību prasību pilnīgu iedarbību tajā izskatāmajā lietā, vajadzības gadījumā nepiemērojot nekādu – arī vēlāk pieņemtu – valsts tiesisko regulējumu vai praksi, kas ir pretrunā Savienības tiesību normai ar tiešu iedarbību, neprasot vai negaidot, kad šis valsts tiesiskais regulējums vai prakse tiks atcelti likumdošanas ceļā vai izmantojot kādu citu konstitūcijā paredzētu metodi[43].

77. Tiesību aizsardzība, kas darba ņēmējiem jāpiešķir, ja ir konstatēta Savienības tiesībām pretēja diskriminācija saskaņā ar Hartas 21. pantu kopsakarā ar pārākuma principu, atbilstoši Tiesas judikatūrai nozīmē, ka, kamēr nav veikti pasākumi vienlīdzīgas attieksmes atjaunošanai, nelabvēlīgajā situācijā esošās kategorijas personām tiek piešķirtas tās pašas priekšrocības kā privileģētās kategorijas personām, lai efektīvi nodrošinātu vienlīdzības principa ievērošanu.

[42] Pirmoreiz spriedums, 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski* (C-573/17, EU:C:2019:530, 57. punkts). Skat. arī spriedumus, 2024. gada 9. aprīlis, *Profi Credit Polska* (Tiesvedības, kura pabeigta ar galīgu spriedumu, atjaunošana) (C-582/21, EU:C:2024:282, 57. punkts), 2024. gada 7. marts, *Die Länderbahn* u.c. (C-582/22, EU:C:2024:213, 59. un 60. punkts) un 2023. gada 27. aprīlis, M. D. (Aizliegums ieceļot Ungārijā) (C-528/21, EU:C:2023:341, 99. punkts). Vēl bez atsauces uz pārākuma principu skat., manuprāt, pareizāko spriedumu, 2016. gada 8. novembris, *Ognyanov* (C-554/14, EU:C:2016:835, 59. punkts: "[..] Šis pienākums interpretēt valsts tiesības atbilstoši [Savienības tiesībām] atbilst LESD sistēmai, jo tas ļauj valsts tiesām, īstenojot savu kompetenci, nodrošināt Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti, iztiesājot tajās iesniegtās lietas").

[43] Šajā nozīmē spriedumi, 2025. gada 28. janvāris, *ASG 2* (C-253/23, EU:C:2025:40, 90. punkts un tajā minētā judikatūra), 2024. gada 9. aprīlis, *Profi Credit Polska* (Tiesvedības, kura pabeigta ar galīgu spriedumu, atjaunošana) (C-582/21, EU:C:2024:282, 57. punkts), 2024. gada 7. marts, *Die Länderbahn* u.c. (C-582/22, EU:C:2024:213, 61. punkts) un 2023. gada 27. aprīlis, M. D. (Aizliegums ieceļot Ungārijā) (C-528/21, EU:C:2023:341, 100. un 101. punkts par tieši piemērojamu direktīvas normu). Par Hartas 47. panta tiešu piemērojamību kopsakarā ar pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktu skat. spriedumu, 2024. gada 20. februāris, X (Līguma uzteikšanas iemeslu neesamība) (C-715/20, EU:C:2024:139, 80. un 81. punkts un tajos minētā judikatūra).

Tādējādi nelabvēlīgajā situācijā esošajām personām ir jārada tāda pati situācija kā personām, kurām ir attiecīgā priekšrocība. Šādā gadījumā valsts tiesai ir pienākums nepiemērot ikvienu diskriminējošu valsts tiesību normu, neprasot vai negaidot, lai likumdevējs to iepriekš atceltu, un nelabvēlīgajā situācijā esošās kategorijas personām piemērot tādu pašu režīmu, kāds tiek piemērots citas kategorijas personām. Šis pienākums tai ir neatkarīgi no tā, vai valsts tiesībās ir tiesību normas, ar kurām tai būtu piešķirta kompetence to darīt, ja pastāv derīga atsauces sistēma [44].

78. Tomēr šajā lietā šāda atsauces sistēma ir balstīta tieši uz Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pantu. Rezultātā valsts tiesai šī norma nebūtu jāpiemēro tikai tiktāl, ciktāl saskaņā ar līdzšinējo valsts administratīvo praksi un judikatūru tā neļauj ņemt vērā pielīdzinātās skolās nostrādātos darba laikposmus.

79. Tātad pārākuma principa piemērošanas rezultāts būtu tāds pats kā šīs normas papildu interpretācijai atbilstoši Savienības tiesībām, saskaņā ar kuru šajā normā obligāti ir ietveramas pielīdzinātās skolas.

80. No tā izriet, ka tad, ja Tiesa atzītu atšķirīgas attieksmes pastāvēšanu šajā lietā, iesniedzējtiesai būtu jāinterpretē vai jāpiemēro Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pants tādā veidā, kas nodrošina, ka, pieņemot personu darbā valsts skolā, tās darba stāža noteikšanai un klasificēšanai atalgojuma kategorijā tiek ņemti vērā arī darba laikposmi, ko tā nostrādājusi pielīdzinātajās skolās uz noteiktu laiku noslēgtu darba tiesisko attiecību ietvaros.

81. Tomēr, manuprāt, šāds secinājums nebūtu pareizs, jo es neuzskatu, ka šajā lietā ir piemērojams Hartas 20. pants un 21. panta 1. punkts. Tāpēc manā skatījumā šajā lietā tikai Itālijas likumdevējam vai Itālijas tiesām ir pienākums novērst vai sodīt saskaņā ar Itālijas (konstitucionālajām) tiesībām jebkādu diskrimināciju starp skolotājiem, kas (uz noteiktu vai nenoteiktu laiku) ir nodarbināti citastarp pielīdzinātajās skolās, licencētajās skolās un valsts skolās.

## V. Secinājumi

82. Tāpēc es iesaku Tiesai uz *Tribunale civile di Padova* (Padujas Civillietu tiesa, Itālija) prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Īpašais diskriminācijas aizliegums, kas noteikts 1999. gada 18. marta Pamatnolīguma par darbu uz noteiktu laiku, kurš pievienots Padomes Direktīvai 1999/70/EK (1999. gada 28. jūnijs), 4. klauzulas 1. punktā, un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20. un 21. pantā nostiprinātie vispārējie vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principi jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā Leģislatīvā dekrēta Nr. 297/94 485. pants, ciktāl saskaņā ar šo tiesisko regulējumu darba laikposmi, ko noteikta laika darba ņēmēji nostrādājuši pielīdzinātajās skolās, netiek ņemti vērā darba stāža noteikšanai un klasificēšanai atalgojuma kategorijā, kad viņi tiek pieņemti darbā uz nenoteiktu laiku valsts skolā.

[44] Šajā nozīmē nedaudz neveikli formulētie spriedumi, 2019. gada 22. janvāris, *Cresco Investigation* (C-193/17, EU:C:2019:43, 78.–81. punkts) un 2017. gada 9. marts, *Milkova* (C-406/15, EU:C:2017:198, 66.–68. punkts).